

বৰডো' মিশ্ৰণ আৰু বৰডো' পেষ্টৰ প্ৰস্তুত প্ৰণালী

বৰডো' মিশ্ৰণ আৰু বৰডো' পেষ্ট অতি সহজে, কম খৰচতে কৃষকে ঘৰতে প্ৰস্তুত কৰিব পৰা ক'পাৰ (তাম) জাতীয় ভেঁকুৰ নাশক। ইয়াক সৰ্বপ্ৰথমে ফ্ৰান্সৰ বৰডো' (Bordeaux) নামৰ ঠাইত আঙুৰৰ মিলডি উ ৰোগ নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। সেয়েহে এই দুই প্ৰকাৰৰ ভেঁকুৰনাশকক বৰডো' মিশ্ৰণ (Bordeaux Mixture) আৰু বৰডো' পেষ্ট (Bordeaux paste) নামেৰে জনা যায়।

শস্যৰ নানান প্ৰকাৰৰ ভেঁকুৰ জাতীয় ৰোগ নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে বৰডো' মিশ্ৰণ ব্যৱহাৰ কৰি সুফল পাব পাৰি, যেনে- আলু বিলাহীৰ ব্লাইট বেমাৰ, পাণৰ পাতত দাগ পৰা ৰোগ, পাণৰ পাত আৰু ঠাৰি পচা ৰোগ, নাৰিকলৰ মুকুল পচা ৰোগ, টেঙা জাতীয় ফলৰ ভেঁকুৰ জনিত ৰোগ, বীজতলীত জেকনি লগা বা পচা ৰোগ ইত্যাদি।

বৰডো' মিশ্ৰণ আৰু ইয়াৰ প্ৰস্তুত প্ৰণালী

বিভিন্ন ৰোগৰ বাবে বিভিন্ন গাঢ়তাৰ বৰডো' মিশ্ৰণ প্ৰয়োগ কৰা হয়, যেনে- পাণৰ পাত আৰু ঠাৰি পচা ৰোগৰ প্ৰতিষেধক হিচাপে ৰোৱাৰ আগতে পাণৰ লতাৰ ওপৰি অংশ ১ শতাংশ বৰডো' মিশ্ৰণত দহ মিনিট ডুবাই থৈ ৰোৱা হয়। একেটা ৰোগৰ দ্বাৰা আক্ৰান্ত পাণ গছত বৰডো' মিশ্ৰণ স্প্ৰে কৰোতে ০.৫ শতাংশ বৰডো' মিশ্ৰণহে ১৫ দিনৰ অন্তৰে অন্তৰে প্ৰয়োগ কৰা হয়। সেয়েহে যিকোনো ৰোগ নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে এই মিশ্ৰণ ব্যৱহাৰ কৰাৰ আগেয়ে কৃষকে প্ৰয়োজনীয় গাঢ়তাৰ কথা জানি লোৱা উচিত।

প্ৰস্তুত প্ৰণালী (১ শতাংশ)

(ক) প্ৰথমে ১০০ গ্ৰাম ক'পাৰ ছালফেট বা তুতিয়া এটা প্লাষ্টিকৰ বাল্টিত লৈ তাত ৫ লিটাৰ পানী ঢালি ভালদৰে মিহলাব লাগে।

(খ) আন এটা প্লাষ্টিক বাল্টিত ১০০ গ্ৰাম চূণ একেদৰে ৫ লিটাৰ পানীত মিহলাব লাগে।

(গ) ওপৰত উল্লেখ কৰাৰ দৰে পৃথকে পৃথকে চূণ আৰু তুতিয়া পানীত মিহলোৱাৰ পাছত এটা ডাঙৰ প্লাষ্টিকৰ পাত্ৰত এই দুয়োটা মিশ্ৰণ একেলগে ঢালি ভালকৈ খুঁটি মিহলাব লাগে। মিশ্ৰণটোৰ মুঠ পৰিমাণ ১০ লিটাৰ হোৱাকৈ পানী মিহলাব লাগে।

(ঘ) মিশ্ৰণটোত চূণ আৰু তুতিয়াৰ অনুপাত সঠিক হৈছে নে নাই জানিবৰ বাবে এটা চমু পৰীক্ষা কৰাটো অতি প্ৰয়োজনীয়। এখন লোহাৰ কটাৰী মিশ্ৰণটোত প্ৰায় এক মিনিট সময় ডুবাই ৰাখি উলিয়াই অনাৰ পাছত কটাৰীখন যদি ৰঙচুৱা হয়, তেন্তে বুজিব লাগিব যে মিশ্ৰণটোত তুতিয়াৰ পৰিমাণ বেছি। অতিৰিক্ত তুতিয়াই শস্যৰ অনিষ্ট কৰিব পাৰে। সেয়েহে যেতিয়ালৈকে কটাৰীখন মিশ্ৰণত ডুবুৱাৰ পাছত ৰঙচুৱা বৰণৰ হৈ থাকে, তেতিয়ালৈকে অলপ অলপকৈ চূণৰ পৰিমাণ বঢ়াই যাব লাগে। অৱশেষত কটাৰীখন ডুবুৱাৰ পাছত ৰঙৰ কোনো পৰিবৰ্ত্তন নহলে সেই মিশ্ৰণ শস্যত স্প্ৰে কৰাৰ উপযোগী বুলি নিশ্চিত হ'ব পাৰি।

বৰডো' মিশ্ৰণ প্ৰস্তুত কৰোতে ল'ব লগা সাৱধানতা

(ক) প্ৰস্তুত কৰাৰ লগে লগেই এই মিশ্ৰণ শস্যত স্প্ৰে কৰিব লাগে। অন্যথা ইয়াৰ গুণ হ্রাস পায়।

(খ) প্লাষ্টিক বা কাঁচৰ পাত্ৰতহে তুতিয়া আৰু চূণৰ মিশ্ৰণ প্ৰস্তুত কৰিব লাগে।

(গ) বৰষুণৰ বতৰত এই মিশ্ৰণ প্ৰস্তুত অথবা স্প্ৰে কৰিব নালাগে।

বৰডো' পেষ্টৰ প্ৰস্তুত প্ৰণালী

নাৰিকলৰ মুকুল পচা, কাণ্ডৰ পৰা বস নিসংৰণ হোৱা, চাহ গছৰ কলম কৰা অংশত বৰডো' পেষ্টৰ ব্যৱহাৰ সাধাৰণতে দেখা যায়। বৰডো' পেষ্টো ভেঁকুৰ নাশক ৰূপেই ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

প্ৰস্তুত প্ৰণালী

(ক) ১০০ গ্ৰাম তুতিয়া আৰু ১০০ গ্ৰাম চূণ, আধা লিটাৰ পানীত পৃথকে পৃথকে গুলিব লাগে। প্লাষ্টিক বা কাঁচৰ পাত্ৰতহে গুলিব লাগে।

(খ) দুয়োটা পৃথকে পৃথকে প্ৰস্তুত কৰা মিশ্ৰণ তৃতীয় পাত্ৰ এটাত মিহলাব লাগে। মিশ্ৰণটোৰ সৰ্বমুঠ পৰিমাণ এক লিটাৰ হ'ব লাগে।

বৰডো' পেষ্টত পানীৰ পৰিমাণ কম হোৱাৰ বাবে ইয়াক স্প্ৰে কৰিব নোৱাৰি। আক্ৰান্ত অংশত প্ৰলেপন দিবৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

এইদৰে বৰডো' মিশ্ৰণ আৰু বৰডো' পেষ্ট অতি সহজে ঘৰতে প্ৰস্তুত কৰি কৃষকে খেতিডাৰ নানান ৰোগ নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব পাৰে। তাৰোপৰি বৰ্ত্তমান জৈৱিক কৃষি পদ্ধতিৰ

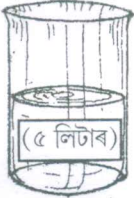
বৰডো' মিশ্ৰনৰ (১%) প্ৰস্তুত প্ৰণালী

কপাৰ ছালফেট
(১০০ গ্ৰাম)

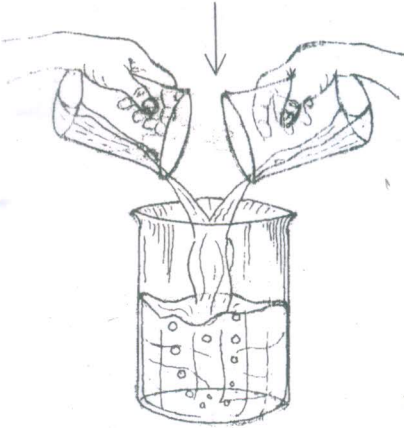
চূণ
(১০০ গ্ৰাম)

কপাৰ ছালফেট
পানীৰ মিশ্ৰণ

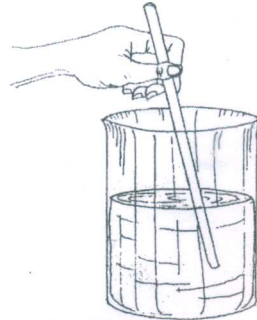
চূণ- পানীৰ
মিশ্ৰণ

(তৃতীয় পাত্ৰত দুয়োটা মিশ্ৰণ
ওপৰৰ পৰা ঢালি মিহলি কৰক)

এখন চিকচিকিয়া কটাৰী ভৰাই
মুক্ত কপাৰৰ উপস্থিতি পৰীক্ষা
কৰক। লোহাৰ কটাৰীখনৰ বৰণ
ৰঙচুৱা দেখা পালে মিশ্ৰণটোত
পুনৰ চূণ মিহলাওক

মিশ্ৰণটো
ভালদৰে ঘূটক

প্রয়োজনীয়তা আৰু জনপ্ৰিয়তা বৃদ্ধিৰ সময়ত কৃষকে এনেধৰণৰ পৰিবেশৰ অনুকূল
ৰোগ আৰু কীটনাশকৰ প্ৰয়োগৰ প্ৰতি সচেতন হোৱাটো একান্ত প্ৰয়োজনীয়। জৈৱিক
কৃষি পদ্ধতিত বেছি সংখ্যক ৰাসায়নিক দ্ৰব্যৰ প্ৰয়োগ নিষিদ্ধ হলেও বৰডো' মিশ্ৰণ আৰু
বৰডো' পেণ্ট প্ৰয়োগ কৰাত কোনো ধৰণৰ বাধা নাই। কিয়নো ইয়াৰ অৱশিষ্ট শস্যত বৈ
নোযোৱাৰ উপৰিও ই আমাৰ চৌপাশৰ পৰিবেশৰ কোনো ধৰণৰ ক্ষতি সাধন নকৰে।

*****

সম্প্রসাৰণ বুলেটিন নং-কৃঃ বিঃ কেঃ গোলাঘাট-৯/২০০৭

বৰডো' মিশ্ৰণ আৰু বৰডো' পোষ্টৰ প্ৰস্তুত প্ৰণালী

ড°দীপালী মজুমদাৰ
ড°মনোৰঞ্জন নেওগ

কৃষি বিজ্ঞান কেন্দ্ৰ, গোলাঘাট
অসম কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়